

Organisert drift av vassdrag. Praktisk bruk av utvalgets forslag

Av Richard Fossum

Richard Fossum er siv.ing., og nå ansatt i NIF som studieleder.

*Innlegg på møte i Norsk Vannforening
19. november 1985.*

INNLEDNING

Rapporten «Organisert drift av vassdrag» er utarbeidet av et utvalg nedsatt av Vannressursutvalget. Rapporten er datert 3. september 1985.

Jeg har konsentrert meg om kapittel 5 og 6 i rapporten, og det følgende er en vurdering av disse kapitlene i forhold til de erfaringer og kunnskaper jeg har ervervet meg vedrørende vassdragsforvaltning i Vestfold fylke, — nærmere bestemt Numedalslågen, Farris og Eikeren.

DRIFTSRÅD

Forslaget om opprettelse av driftsråd for vassdrag er basert på behovet for — i driftsfasen — å skape kontakt og forståelse og derigjennom muliggjøre et mer effektivt samarbeide mellom brukerinteressene.

Dette vil etter utvalgets mening fremme en optimal bruk av vannressursene i driftsrådets geografiske område.

Driftsrådet vil være av rent rådgivende art uten noen formell forankring til lovverk og forvaltning. Rådet kan med andre ord ikke påvirke driften i vassdraget uten at de myndigheter og rettighetshavere som er berørt er enige. Forslaget om opprettelse av driftsråd har derfor sin klare begrunnelse i at det lovverk og den forvaltning som

i dag regulerer driften i et vassdrag er mangelfull.

På den annen side ønsker man tydeligvis ikke å endre eksisterende forhold slik at opprettelse av driftsråd blir pålagt i henhold til lovverket, og dermed heller ikke at driftsrådet får myndighet til å tvinge igjennom bestemte løsninger i vassdragsdriften.

VANNBRUKSUTVALG

Opprettelse av vannbruksutvalgene i vassdragene Numedalslågen, Farris og Eikeren er basert på bygningslovens regler om generalplan og fylkesplan (Bygningslovens § 17 a, pkt. 3 siste ledd) hvor det heter at det kan opprettes egne samarbeidsutvalg innenfor spesielle områder. Vannbruksutvalgene er sammensatt av representanter for brukerne i vassdraget.

Vannbruksplan for et vassdrag er ment som en del av kommuneplan/fylkesplan. Dette medfører følgende:

1. — Vannbruksplanen er i likhet med kommuneplan/fylkesplan kun rådgivende i forhold til vassdragsforvaltningen.
- Vannbruksplanen er en prosess på den måten at planen skal revideres hvert fjerde år.
De enkelte kommuner og fylkeskommuner står i dag fritt i hvordan

de vil utforme vannbruksplanen, — både med hensyn til innhold og hvem som skal delta i arbeidet. Vannbruksplanleggingen er i dagens Norge noe helt nytt, og vi har ingen tradisjoner i denne type planlegging, bortsett fra den vanlige generalplan og fylkesplan.

Som en konsekvens av at vannbruksplanleggingen kun er rådgivende, vil jeg med bestemthet hevde følgende:

2. — Vannbruksplanen kan ikke utformes som er bindende for forvaltningen etter at den er vedtatt
- Vannbruksplanen må søke å påvirke myndigheter og rettighetshavere over tid til en *bedre og mer optimal forvaltning av vassdraget*, — dvs. man må gå inn i den prosess som skjer over tid m.h.t. vassdragsforvaltningen og vassdragsdriften.

BRUKERINTERESSER

Brukerinteressene i et vassdrag kan deles i to hovedgrupper:

- rettighetshavere
- allmenhet.

Almenhetens interesser ivaretas gjennom lovverket og ved sin representasjon i statlige, fylkeskommunale og kommunale organer, samt i interesseorganisasjoner. Av slike offentlige organer som ivaretar almenne interesser i et vassdrag, nevnes her:

- Olje og Eenergidepartementet
- Vassdragsdirektoratet
- Miljøverndepartementet
- Direktoratet for naturforvaltning
- Statens forurensningstilsyn
- Sosialdepartementet
- Statens Institutt for Folkehelse

- Landbruksdepartementet
- Fylkesmannen
- Fylkeslandbruksstyret
- Fylkeskommunen
- Kommunene.

Det er viktig å være klar over forholdet mellom folkevalgte og administrasjon i disse organene, hvor enkelte f.eks. Fylkesmannen er helt uten folkevalgt representasjon, mens fylkeskommunen og kommunene har en betydelig folkevalgt representasjon.

Samarbeid i vassdragsforvaltningen

Forslaget om driftsråd er motivert av ønsket om mer omfattende samarbeid i vassdragsforvaltningen, — spesielt driftsfasen.

Vannbruksutvalgene i Numedalslågen, Farris og Eikeren er motivert av ønsket om mer omfattende samarbeid i vassdragsforvaltningen, — spesielt planleggingsfasen.

Både driftsrådet og vannbruksutvalget er sammensatt av representanter for brukerne i vassdraget. Det hverken er eller bør være noen klare grenser mellom planleggingsfasen og driftsfasen i et vassdrag.

«Vassdragsvirksomheten» skjer ved at en aktivitet eller handling forberedes gjennom planlegging for deretter å bli satt ut i livet og på den måten bli i en eller annen form, en del av driften.

Dette muliggjør følgende påstander:

- Bedret samarbeid i et vassdrag kan skje gjennom frivillig deltakelse i samarbeidsutvalg hvor brukerne i vassdraget er representert.
- Ved å opprette et slikt samarbeidsutvalg i et vassdrag vil man bedre det faktiske behovet for kommunikasjon mellom de forskjellige brukerne i vassdraget, — såvel med hensyn til planlegging av virksomheter og tiltak som drift av samme.

Det har på den ene side vært knyttet alt for store ambisjoner til vannbruksplanleggingen her i Norge. Dette er en av årsakene til at man ikke har kommet særlig langt.

På den annen side er det i enkelte kretser og fagmiljøer unødvendig stor motstand mot nye typer samarbeidsformer i norsk vassdragsforvaltning. Det er åpenbart gevinster å hente for alle parter ved at brukerne har et forum hvor de til enhver tid kan:

- informere hverandre om planer om virksomhet og tiltak
- drøfte igangsetting av konsekvensanalyser av slike virksomheter og tiltak
- tillempe og samordne individuelle behov og ønsker slik at de negative virkninger av nye virksomheter og tiltak blir minst mulig.
- tillempe og samordne pågående driftsoppgaver slik at de enkelte

brukes innsats og kostnader blir minst mulig i forhold til de gevinster og resultater man tilstreber.

Konklusjon:

Opprettelse av driftsråd, vannbruksutvalg eller hva jeg ofte har kalt det — forhandlingsutvalg for vassdragsforvaltning — vil, dersom brukerinteressene deltar med en positiv vilje til informasjon, meningsutveksling og samarbeid, på den ene side dempe mange av de stridigheter som knytter seg til norsk vassdragsforvaltning og på den annen side gi gevinster til samtlige brukere ved bedre utnyttelse av de tilgjengelige ressurser og innsatsfaktorer.

Jeg hadde ikke tenkt å komme inn på detaljer omkring sekretariatet til og representasjon i slike utvalg, men det ligger implisitt i det jeg har sagt at offentlige organer med betydelig folkevalgt representasjon bør være sentralt med i denne type arbeid.